

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

In sacrame[n]ti eucharisti[a]e prima institutio[n]e, no[n] solu[m] uerba
co[n]tineri promissione[m] significa[n]tia, sed & ea q[ui] designa[n]t
offere[n]di actu[m] & ministeriu[m]. 14

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

LIBER SECVNDVS

Lutherano discedā) nō celebrauit missam sacris indutus uestibus & super altare consecratum. Igit̄ nec ip̄i debemus idē cōsimilimodo agere: nec celebrare missam in altari, & sacrarū uestiū ornatu. Vtrūq; siquidē argumētandi genus, infirmo nititur cōsequio: & prorsus est inualidū, cū utrobicq; cōspiciatur, quod assumit̄ esse uerum: & quod colligitur, falsum atq; absurdum.

¶ In sacramenti eucharistiæ prima institutiōe, nō solū uerba cōtineri promissionē significantia: sed & ea q̄ designāt offerēdi actum et ministerium.

Cap. XIII

I. **V**inta Lutheri ratio: qua molitur interimere accōuellere sacrificiū altaris. Verba ip̄ius missæ quibus usus est Christus in prima sacramēti institutiōe: sunt uerba promissionis, scilicet hæc ip̄a. Hoc est corpus meū: quod pro uobis tradetur, & hic est calix sanguinis mei: qui pro uobis fundetur in remissionē peccatorū. Nō igitur missa est sacrificiū, cum in uerbis Christi prolatis in ip̄a primaria huius mysterij constitutione, nulla fiat mentio de sacrificio. ¶ **R**esponso. Admittendū quidem est, in primæua illa augustissimi sacramēti eucharistiæ institutiōe à Christo facta: contineri uerba illa promissionis in obiectione proposita. Sed non solū illa ibidē cōtinentur: quinimmo & alia in super, q̄ ad frequentationem illius sancti mysterij & oblationē eiusdem sacramenti pertinet, ut puta hæc Christi uerba. Hoc facite in meam cōmemorationē. Et, hæc quotienscūq; feceritis: in mei memoriam facietis. Quæ sane uerba, nō tantū ad sumptionē sacrosanctæ eucharistiæ referenda sunt: sed & ad eius consecrationē, ab apostolis et eorum successoribus faciendam. Ip̄a uero consecratio, nunq̄ sine oblatione eiusdem muneris conficitur: ex institutiōe Christi tum facta, sicut et sancta constitetur ecclesia: ita in hymno sacrosanctæ eucharistiæ de Christo concinens. Sic sacrificium istud instituit: cuius officium cōmitti uoluit solis presbyteris, quibus sic congruit: ut sumant et dent cæteris. Modum uero et ritum peculiarem offerendi hui⁹ sacrificij: magisterio spiritus sancti in apostolos effundendo reliquit determinandum. Et is deinceps certis regulis et legibus, ut nunc agitur et exercetur, demū definitus est: per uaria tēporū curricula accessiōne partium missæ facta, et per diuersos patres orthodoxos.

¶ Proinde

Mat. 26

Mat. 14

Lucæ. 22

1. Corin. 11.

¶ Proinde nullius roboris est hæc ratiocinationis Lutherane situ-
tura. In uerbis Christi exprimentibus institutione sacramenti eu-
charistiæ: nulla fit mentio de sacrificio. Igitur ipse in sancto missæ
officio oblatio: non est sacrificiū. Primo quidem, quia licet uocabulū
sacrificij nominatim illic nō exprimat: alia tamē ponūtur uerba
tātūde significātia, scilicet, hoc facite: &. hæc quotiēscūq; feceritis.
Quippe uerbū facere, etiā apud secularis literaturę authores: sacri-
ficare significat, ut apud Maronē in illo Bucolico cammine (si piacu-
lum nō putetur: prophana in sacrorū cōfirmationē adducere) Cū
faciā uitula pro frugibus: ipse uenit. Quid enim sacrificare: q̄ face-
re sacra signat: & qui sacrifici dicuntur: nisi qui sacra faciunt: ut co-
gnoscat Luther⁹ (quod hætenus aut ignorauit: aut ignorasse ui-
sus est) prædictam dictionē facere in quā, secundū propriā grāma-
cæ rationē, acceptionemq; nō infrequentē apud probatos autho-
res: tantūdem significare, atq; offerre & libare sacra. neq; incōgru-
um id esse aut absurdū: q; in ea significatione sumatur in supra di-
ctis Christi uerbis. Quod si (ut debet) admiserit Lutherus: nonne
protinus consequens est, & ipsum id nobis tribuere debere, q; in p̄-
dictis Christi uerbis de sacrificio fit mētio: quodq; per ea uerba or-
dinauerit Christus: excellentissimū eucharistiæ sacramētū, quod
tum primo instituit, ab apostolis & eorū posteris offerri debere in
sacrificiū: Certe ea ipsa Christi uerba: id omnino p̄tendere & desi-
gnate censentur. ¶ Secundo cōuincitur prædicta consecutio Lu-
therana: esse infirma ac inualida. quia quicquid illud admirabile myste-
riū non instituisset in ultima cœna Christus: ut unicū & perpetu-
um nouæ legis sacrificiū (qd tamē haudquāq; admiserim: neq; ab
aliquo est meo iudicio admittēdum) attamē inspiratiōe sancti spiri-
tus directionēq; speciali, apostoli sancti postea ordinassent illud sa-
cramētū debere offerri i sacrificiū. sicut in ecclesia sancta hæten⁹
semper est obseruatū: & nō sine primaria aliqua solenni q; institu-
tiōe, quinimmo ipse spiritus sanctus per apostolos id faciendū san-
xisset: cuius nō minor est aut inferior in constituendis ecclesię san-
ctæ legibus, q̄ filij dei autoritas, immo par & eadē utriusq; pote-
stas sicut & uoluntas. Enimuero cū sacrificia ueteris legis multifor-
mia, umbratilia & typica, deo authore ex sacrarum literarū monu-
mētis dinoscant fuisse sancita: quę tamē tēporaria tantū erāt, & suc-
cedente

Virgilius

III.

A cedente

LIBER SECVNDVS

cedēte figuris ueritate desitura. q̄s nō libēter credat, s̄b̄iq; ut indu-
bitatū p̄suadeat: sacrificiū illud singulare & unicū nouę legis, omni-
um consummatōne oblationū, omniū ueritatem & exemplar, p̄-
fectissimū & æternū: etiam à deo primum esse institutū: ut po-
te à Christo, qui legem suam & sacerdotiū stabilire integre uoluit,
atq; fulcire suo ipsius sacrificio: à se primū ordinato, & illi^o sanctio-
ne, p̄ sacerdotes euāgelicę legis ad hęc usq; t̄pa cōtinuato: & do-
nec ad iudiciū uenerit, secundū ipsius promissionē continuando.

- Vnde liquet erroneū eē & merito cōdemnatū inter cæteros ordi-
ne quintū, hūc **Viclef** articulū: quē & subolet hoc in loco **Luthe-**
rus, Nō est fundatū in euāgelio: quod **Christus** missam ordinaue-
rit. Nēpe tres euangelistę, **Matthæus**, **Marcus** & **Lucas**: hui^o or-
dinatiōis fide digni sunt testes. ¶ **Sexta** aduersarij ratio. **Christ^o** in-
stitues sacramētū eucharistię: dixit. **Accipite**. eo uerbo significās,
Mar. 26 » eucharistiā non esse sacrificiū deo exhibēdum: sed donū nobis à
» deo traditum, quod iubet à nobis accipi. Neq; dixit ibidē **Christ^o**,
» offerte & sacrificate: sed comedite & bibite. **Hoc est** (inquit) uni-
» uersum opus: quod in eucharistia facere iubemur. Similiter & apo-
1. Corin. 11 » stolus uerba **Christi** repetēs in prima ad **Corinthios** epistola: nullū
» aliud opus q̄ māductionē & sumptionē in eucharistia nouitū:
» nil ibi offerre, nihil operari instituit: sed solū dñi mortē annunciate
» Nō est igitur eucharistia sancta: in missę celebratiōe sacrificium.
VI. ¶ **Responsio.** In hac captiosa cauillatione aduersarij cōsuetudina-
riū sibi atq; familiarē obseruat morē: quo solet p̄positiōes scripturę
sacrę sine exclusione platas, adiecta excludēdi p̄ticula cōstrictio-
res reddere & cōtractiores. Nēpe ex eo q̄ **Christus** in ultima cœ-
na institues excellentissimū illud eucharistię mysteriū dixerit di-
scipulis, q̄ acciperēt, māducarent & biberēt: colligere satagit, ip̄m
illa tantū uerba dixisse. cū planū omnino sit, **Christū** tūc & alia di-
xisse uerba: ad sacrificij rationē p̄tinentia (ut p̄cedētis ratiōis disso-
lutio palā cōmōstrat) q̄ & beatus **Paulus** cōmemorat in citato suę
epistolę ad **Corinthios** loco, ubi ip̄am sacramēti eucharistię insti-
tutionē à **Christo** factā enarrat: referēs ip̄m apostolis & hęc p̄u-
lisse uerba, hoc facite in meā cōmemorationē. Neq; id mirū cuiq;
uideri debet, sanctū apostolū ibidē post descriptā sacramēti sacrę
communione institutionem: nullam de sacrificio altaris facere di-
lucidā

lucidâ & apertâ mentionē. Quoniã ipse ad totã Corinthiorũ eccle-
 siã, uiros & mulieres cõplectentē, nec non & laicos & sacerdotes,
 tum uerba faciebat: & non ad solos sacerdotes, ad quos spectat sa-
 crificij illius oblatio. ¶ Quamuis itē diuin⁹ apostolus his uerbis ini-
 bi positis. quotiē scũq; māducabitis panē hũc & calicē bibetis: mor-
 tem dñi annunciatibitis donec ueniat, insinuauerit in hoc supercæ-
 lesti sacramento mortē dñi annũciari, memoriãq; mortis eius trã-
 factæ representari: haud tamē idcirco negat illud esse sacrificium.
 Nã ut in se eũdæ rationis aduersariõz dilutione iã est dictũ: & hic
 repetere id ipsum nõ piget, idē sacramētũ eucharistiæ est cõmẽ-
 ratio mortis dñicæ, & sacrificiũ: ob diuersas ratioēs, nullo pacto re-
 pugnãtes. quẽadmodũ in ueteri lege, eadē oblatio ut hirci, p pctõ
 in festo expiatiõis, & immolatio agni paschalis in phasē Iudæõz:
 erat sacrificiũ, et figura futurę tũc mortis Christi. Si igit in antiquo
 testamẽto pmultæ oblatiões, & sacrificia erant, & figuræ passiois
 dñicę necdũ tũc exhibitæ: cur in nouo & euãgelicæ legis testamẽ-
 to, nõ poterit idē sacramētũ esse memoria mortis Christi & esse
 sacrificiũ: cũ nulla inter has denominatiões assignari possit discre-
 pantia: ob quam nõ ualeant ambæ, uni & eidē secundũ diuersas ra-
 tiones cõuenire. ¶ Porro in hac Lutherana ratioe quã nũc excuti-
 mus: adhuc aliud quiddã est quod claudicat, ista scilicet consecutio
 quã necit. Sacramētũ eucharistiæ est donũ nobis à deo datũ: qđ
 iussit nos accipere, ergo nõ est sacrificiũ: quod deo offerimus. tan-
 q̃ inter se pugnarēt & eidem cõuenire non possent, donũ & sacri-
 ficiũ: collatione facta ad diuersã. Quod q̃ sit alienũ à ueritate: mani-
 festãt omnia ueteris ritus sacrificia, quæ haud dubie dona erãt dei:
 indulta mortalibus ex summæ bonitatis affluentia. Quid em̃ rerũ
 etiã cor paliũ, agnoz, frugũ aut uolucrũ habēt homines: quod nõ
 à deo acceperũt? Meæ (inquit domin⁹ per prophetã) sunt omnes
 feræ syluarum: iumenta in montibus & boues, & Domini est ter-
 ra: & plenitudo ei⁹. Vnde et Dauid rex exhilarat⁹ spiritu ob, pm
 ptã oblationē populi, donaria cumulatissime cõferentis in futurã
 templi extructionē: & gratias deo exoluens de tãta beneficiõz lat-
 gitate, inter cætera pie & uere professus est. Tua sunt omnia dñe:
 & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. Vbi eadem innuit
 & dona dei in nos esse: & sacrificia quæ deo offerimus. Quod
 A 2 et sancta

VII.

1. Corin. 11.

Cap. 15

Leui. 23

Exodi. 12

VIII.

Psal. 49

Psal. 23

1. Paral. 29.

LIBER SECUNDVS

& sancta protestatur ecclesia: post cōsecrationē panis sancti & calicis, hanc ad deū pia cōfessione profundens orationē, in sacro canone contentā. Offerimus præclare maiestati tuæ de tuis donis ac datis: hostiā purā, hostiā sanctam, hostiā immaculatam, panē sanctum uitæ æternæ, & calicē salutis perpetuæ. Quid oro his uerbis apertius dici possit: quod nobis insinuet, eadē & dona dei esse posse & sacrificia nostra? Dona inquit: quoniam à deo uobis sunt collata. sacrificia uero: quoniam à nobis deo rursum offerunt. dona itidē: quoniam à deo ad nos profecta, sacrificia uero: quoniam à nobis reciproce ad deū, pro uotorū affectu regrediunt. ut cōpleta circulatione mystica ad id redeāt punctū: à quo suū sumplerūt exordiū. Si ergo quæ dei in nos sunt dona, uetamur eidē offerre in sacrificiū: interdicitur erit nobis omnis usus sacrificij, cū nihil reze nisi ex dei dono habeamus.

1. Corin. 4. Quid em̄ habes (clamat Paulus) quod nō accepisti?

¶ Ipsius sacramēti manducationē & sumptionē: nequaquam repugnare rationi sacrificij prius deo oblato. Cap. XV.

I. »

» **S**eptima aduersarij ratio. Natura sacrificij est præsertim perfectissimi, quod holocaustum uocant: totū deo offerri, nihilque ex eo hominibus relinqui. Si autē uictima, aut pro peccato fuerit: saltē aliquā partem deo relinqui, nō totū absumi. Cur ergo nos (inquit) panem & uinū totū comedimus: nihil relinquētes deo? Cur non totū ei relinquimus: cum uelimus id esse perfectissimū sacrificiū? sicut corpora nostra & orationes: deo relinquimus. Neque quod comedimus (ait) & bibimus: offerre possumus deo. cū potius ei illud auferamus, & nobis demus: & intra nos recipiamus. Et non pudet (inquit) aduersus tā euidētia & certa uerba, sacrificiū facere & offerre deo: quod comedimus & bibimus. Hæc Lutherus. ¶ Cui paucis ita satisfaciendū est, nō oportere quibus antiquorum sacrificiorum ritus inueniri & locū habere in hoc nouæ legis sacrificio, quoniam cū illis hostijs & ceremoniæ oblationis earum sunt ablata: & cū nouo sacrificio, nouus offerendi ritus institutus. Vt quia in ueteri lege, holocaustū igni absumebatur totū: quis tā impius erit & mēte captus, ut dicat nostrū sacrificiū igne materiali cremandū esse: quod in ara crucis uere totū igne charitatis cōflagrauit, & factū est spirituale holocaustū: nō ibi in esum hominum sub ea forma accommodatū, sed totū deo oblatum